

เศรษฐกิจไทยในทศวรรษหน้า

(พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๕๐)

*นุช ปุณฺท

บรรยากาศการแข่งขันทางเศรษฐกิจที่รุนแรงขึ้น และชัดเจนขึ้นอย่างมีนัย ทั้งในรูปของความร่วมมือในระดับโลก ระดับภูมิภาค รวมทั้งในรูปของการแข่งขัน แย่งวัตถุดิบ ทรัพยากร แรงงาน และโอกาสทางธุรกิจ นำไปสู่โครงสร้างสังคมเศรษฐกิจโลกใหม่ที่เรียกว่า ระบบไตรอภิปหุภาพ (Tripartite) ที่ประกอบด้วยเขตเศรษฐกิจสำคัญ 3 เขต อันได้แก่เขตเศรษฐกิจอเมริกา เขตเศรษฐกิจยุโรปและเขตเศรษฐกิจเอเชียแปซิฟิก

การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจภูมิภาคทำให้การค้า ภายในเขตเศรษฐกิจเดียวกันขยายตัวแต่เขตเศรษฐกิจภูมิภาคแต่ละเขตกลายเป็น "ป้อมปราการ" สกัดสินค้าที่มาจากต่างเขต ความไร้เสถียรภาพทางเศรษฐกิจจะมีมากขึ้น เนื่องจากมีความเป็นไปได้ที่เขตเศรษฐกิจอเมริกาและเขตเศรษฐกิจยุโรปจะรวมหัวกันเพื่อเล่นงานเขตเศรษฐกิจเอเชียแปซิฟิก อันจะนำไปสู่ความไร้เสถียรภาพทางการเมืองระหว่างประเทศ เนื่องจากความ

*เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี : ร.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขัดแย้งในผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศมีมากขึ้น อาจเรียกว่าเกิดสภาพ "นิวโลก จราจล" (New World Disorder) ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากความขัดแย้งระหว่างอารยธรรมตะวันตกกับอารยธรรมมุสลิม และอารยธรรมขงจื้อ อีกส่วนหนึ่งเกิดจากความขัดแย้งระหว่างชาติพันธุ์ จนเกิดสงครามกลางเมืองในประเทศต่าง ๆ และขยายการก่อการร้ายระหว่างประเทศ แม้สงครามใหญ่จะมีโอกาสเกิดน้อยลง แต่สงครามย่อยจะปะทุขึ้นในภูมิภาคต่าง ๆ สงครามย่อยเหล่านี้ยืดเยื้อ ยาวนาน และรุนแรง

เมื่อหันกลับมาพิจารณาในประเทศแถบเอเชีย (Asian NICs) จะก้าวไปเป็นประเทศอุตสาหกรรมอย่างเต็มตัว ยกเว้นฮ่องกงที่ถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสาธารณรัฐประชาชนจีน มาเลเซียและไทยจะก้าวไปเป็น NICs โดยที่อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และเวียดนามตามมา

นั่นคือการคาดการณ์โครงสร้างสังคมเศรษฐกิจโลก และภูมิภาคในทศวรรษหน้าซึ่งประเทศไทยในฐานะประชาคมหนึ่งในโลกที่ต้องเกี่ยวพันด้วยจะต้องเตรียมพร้อมในทุกด้านเพื่อเข้าร่วมวงไพบูลย์ในการแข่งขันดังกล่าว การเตรียมพร้อมดังกล่าวต้องคาดการณ์เศรษฐกิจในทศวรรษหน้า เพื่อกำหนดยุทธวิธีในการเตรียมพร้อมดังนี้

ในทศวรรษหน้า จากแนวโน้มการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอุตสาหกรรม คาดว่าเศรษฐกิจโลกจะขยายตัวได้ร้อยละ 2.5-3 เปรียบเทียบกับปัจจุบันประมาณร้อยละ 2.2-2.3 อัตราดอกเบี้ยรวมทั้งราคาน้ำมันมีแนวโน้มสูงขึ้น ซึ่งจะส่งผล

กระทบต่ออัตราเงินเฟ้อ การค้า การลงทุน และอัตราการเจริญเติบโตของประเทศไทย

นอกจากนี้การคาดการณ์ว่าเศรษฐกิจของภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิกจะเติบโตประมาณร้อยละ 6 ซึ่งสูงกว่ากลุ่มประเทศอุตสาหกรรมหลักถึงกว่าเท่าตัว แสดงถึงโอกาสของประเทศไทยในการพึ่งพากันทางการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยวในภูมิภาค

คาดว่าเศรษฐกิจไทยจะเจริญเติบโตได้ประมาณร้อยละ 7-7.5 ต่อปี อัตราเงินเฟ้อมีแนวโน้มค่อนข้างสูงระดับร้อยละ 5-5.5 ขนาดเศรษฐกิจไทยในปี 2,000 จะอยู่ในระดับประมาณ 250 พันล้านเหรียญสหรัฐหรือประมาณ 6.4 ล้านบาท จำนวนประชากรจำนวน 64 ล้านคน มีรายได้ต่อหัวประมาณ 1 แสนบาทต่อคนต่อปี ทำให้ไทยจะได้รับการจัดอยู่ในกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ตามนิยามของธนาคารโลก

อย่างไรก็ดี ภาคเกษตรจะมีขนาดเล็กลง การขยายตัวต่ำและความสำคัญของภาคเกษตรจะลดลงเหลือประมาณร้อยละ 8-9 รวมทั้งประชากรในภาคเกษตรจะลดลงเหลือเพียงประมาณร้อยละ 54

ในทางตรงกันข้าม อุตสาหกรรมจะขยายตัวยิ่งขึ้นเพิ่มสัดส่วนความสำคัญเป็นประมาณร้อยละ 32-35 ในปี 2,000 อุตสาหกรรมระดับล่างที่ใช้แรงงานสูงจะสูญเสียความได้เปรียบในเชิงแข่งขันจะต้องพัฒนาอุตสาหกรรมซึ่งใช้แรงงานที่มีคุณภาพมาทดแทน และอุตสาหกรรมที่มีแนวโน้มการเติบโตสูง ได้แก่ ธุรกิจการเงิน โทรคมนาคม

สื่อสาร และบริการ

จากการลดลงของอัตราการเพิ่มของประชากรที่เข้าสู่ตลาดแรงงานเหลือเพียงปีละประมาณ 4 แสนคน ในปี 2,000 อาจเกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ต้องมีการปรับตัวด้านการผลิตที่ใช้แรงงานน้อยลง และเน้นคุณภาพยิ่งขึ้น รวมถึงมีความต้องการแรงงานทางด้านวิทยาศาสตร์เพิ่มมากขึ้น

จากภาวะเศรษฐกิจดังกล่าวทั้งภาครัฐและเอกชนไทยจะต้องมีความลุ่มลึกในการมองและระมัดระวังผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจมากขึ้น รวมทั้งเตรียมการเพื่อรับกับกระแสต่าง ๆ ที่จะเกิดในช่วงทศวรรษหน้าทั้งกระแสโลกาภิวัตน์ ภาวะเศรษฐกิจโลกโดยทั่วไป การแข่งขันในตลาดโลก การเคลื่อนย้ายทุน และปัจจัยการผลิตที่ไม่มีพรมแดน การที่ต่างประเทศมาใช้ประเทศไทยเป็นฐานการผลิตมากขึ้นทั้งการผลิตเพื่อการส่งออกและเพื่อตลาดภายในประเทศ ความเป็นสากลของการเงินและการธนาคาร ตลอดจนขนาดของภูมิภาคอาเซียนและแปซิฟิก ในฐานะเป็นเขตเศรษฐกิจที่มีการขยายตัวสูง

เมื่อย้อนกลับไปพิจารณาการส่งเสริมการลงทุนในระยะ 30 ปีที่ผ่านมา มีทิศทางการสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลโดยตลอด ตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 ให้สิทธิประโยชน์เต็มที่แก่อุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก เป็นการช่วยแก้ปัญหาดุลการค้าและนำเงินตราเข้าสู่ประเทศ แต่ที่ผ่านมามีอุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริมไม่มีความลึก ไม่เป็นพื้นฐานที่แท้จริงของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

เป็นเพียงนำเข้าชิ้นส่วนมาประกอบ และอุตสาหกรรมประเภทต้องการแรงงานราคาถูกสามารถเคลื่อนย้ายการผลิตไปยังแหล่งค่าแรงที่ถูกกว่าได้ง่าย เช่น การผลิตรองเท้าและเสื้อผ้าสำเร็จรูป

แม้ในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา ประชากรมีรายได้เพิ่มขึ้น แต่ความเหลื่อมล้ำระหว่างคนจนกับคนรวย มีความรุนแรงขึ้น และหากไม่สามารถแก้ปัญหานี้ได้ คนกลุ่มใหญ่ซึ่งมีรายได้น้อยจะไม่สามารถเป็นตลาดหลักของประเทศ จะทำให้การขยายตัวทางเศรษฐกิจขาดเสถียรภาพ

ในปัจจุบันการส่งเสริมการลงทุนมุ่งเน้นที่มีมูลค่าสูง และมีการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่กำหนดเป็นเงื่อนไขให้อุตสาหกรรมจัดทำแผนการถ่ายทอดและฝึกอบรมพนักงานเป็นการลงทุนแบบมีคุณภาพ และก่อให้เกิดการจ้าง ดังนั้นจึงควรมีการวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีของตนเองเพื่อความอยู่รอดในอนาคต

ในระยะต่อไปการลงทุนคงมีจุดเน้นที่อุตสาหกรรมไฮเทคและผลิตตามสั่ง โดยการผลิตขนาดใหญ่ในปริมาณมากจะค่อย ๆ ลดลง และอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมซึ่งมีประสิทธิภาพสูงจะเพิ่มความสำคัญมากขึ้น รวมทั้งจะต้องผลิตสินค้าให้ได้มาตรฐานโลก โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อม สังคม การกระจายรายได้ และสิทธิมนุษยชนตามหลักสากลยิ่งขึ้น

ยุทธวิธีการตัดสินใจที่จะลงทุนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ขึ้นอยู่กับความพร้อมของรัฐบาล ทั้งด้านข้อมูลที่จะให้แก่นักลงทุน ด้านแรงงาน

สัมพันธ ฝีมือแรงงาน อุตสาหกรรมรองรับการลงทุน เช่นอุตสาหกรรมเหล็กชิ้นส่วนรถยนต์ และชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

สิ่งที่จะต้องเตรียมตัวได้แก่ การแก้ปัญหาหรือจุดอ่อนในปัจจุบัน การดำเนินนโยบายเพื่อให้ภาคธุรกิจสามารถปรับตัวหรือแข่งขันได้ในภาวะเศรษฐกิจโลกที่จะเปลี่ยนแปลง และนโยบายการสร้างอุตสาหกรรมใหม่ ๆ ขึ้นมาเป็นอุตสาหกรรมชั้นนำเพื่อสามารถขายได้ในตลาดต่างประเทศ

ในด้านจุดอ่อนที่รัฐบาลจะต้องให้ความสนใจได้แก่ ปัญหาทรัพยากรที่ไม่เพียงพอ ทั้งทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ ปัจจัยการผลิต ทุน และด้านแรงงาน ซึ่งไม่ใช่เรื่องปริมาณ แต่เป็นเรื่องทักษะและคุณภาพที่จะรับกับเทคโนโลยีของเศรษฐกิจในช่วงต่อไป รวมทั้งปัจจัยทางการกระจายรายได้จะต้องผลักดันอย่างเร่งด่วน เป็นรูปธรรม

ประการ ต่อมาประเทศไทย ควรมีทัศนภาพ (Vision) ของตนเองในอีก 6-10 ปี ข้างหน้าว่า จะเป็นอย่างไร ภาครัฐอาจมีบทบาทน้อยลง ทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนมากกว่าเป็นผู้ควบคุม มีการกระจายอำนาจไปสู่ภูมิภาค จะต้องมีการปรับตัวในส่วนอื่น ๆ โดยเฉพาะด้านการเมืองซึ่งมีความสำคัญในกระบวนการตัดสินใจ แต่ยังมีพัฒนาการที่ไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของประเทศ

ประการสุดท้ายรัฐบาลจะต้องกำหนดนโยบายที่สอดคล้อง และประสานสัมพันธ์ กันทั้งนโยบาย ด้านการศึกษา ด้านอุตสาหกรรม ด้านรายได้และค่าจ้าง ด้านแรงงานและ การพัฒนาฝีมือแรงงานตลอดจนการสร้างประสิทธิภาพของระบบการเงิน เพื่อรองรับความเป็นสากลของระบบเศรษฐกิจไทยให้มากขึ้น □□

เอกสารอ้างอิง

- การประชุมสัมมนาเรื่อง "ภาวะเศรษฐกิจในทศวรรษหน้า สภาวะการลงทุนและแนวโน้มการกระจายรายได้ในประเทศไทย" โรงแรมมารวย การ์เด็น กรุงเทพมหานคร , พฤษภาคม 2537.
- รังสรรค์ ธาระพรพันธุ์. สังคมเศรษฐกิจไทยในทศวรรษ 2550 : ยุทธศาสตร์การพัฒนาในกระแสโลกาวัตต. กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2536.